

CUVÂNT-ÎNAINTE

1. Volumul *Dinamică și variație. Studii de gramatică*, II, conține 20 de texte (19 articole și un interviu), dintre care 17 sunt retipăriri ale unor texte publicate în perioada 2008–2020, iar primele trei sunt noi apariții.

2. Cartea continuă ca preocupări și ca direcții de cercetare volumul din 2018, *Dinamică și variație. Studii de gramatică*, [I], apărut la Editura Academiei Române. Aflate sub semnul general al „dinamicii” și al „variației lingvistice”, unele texte urmăresc variația sincronică, reflectată în cele două lucrări normative avute în vedere (DOOM² și DOOM³), iar altele, variația diacronică, reflectată în corpusul de limbă veche, reprezentativ pentru perioada secolelor al XVI-lea – al XVIII-lea. Unele examinează variații strict morfologice (*Nene, bade – substantive cu flexiune specială; Plurale neutre în -i în limba română veche; Note pe marginea flexiunii unor împrumuturi substantivale recente*), altele, variații sintactice și morfosintactice (*Un text de la sfârșitul secolului al XVII-lea, loc de confruntare a tendințelor de sintetism și de analitism în marcarea genitivului; Marcarea prepozițională a cazurilor oblice. Istorie și trepte de gramaticalitate; Gramatica formelor verbale păsa*), altele, variații de morfologie derivativă (*Caracteristici ale sufixelor abstracte în limba română; Pe marginea sufixelor moșionale românești; Note asupra sufixului -iță. Caracteristici de accentuare; Dubla natură a derivatelor în -tor. Variație fonomorfologică și sintactică*); un studiu are în vedere variația lexico-morfologică (*Concurența -(t)iune ~ -(t)ie; stadiul actual al fenomenului*), iar altul, variația fonetică (*Note pe marginea semiconsoanelor românești: frecvență, distribuție, randament*). Există și câteva studii de sinteză (*Predictibilitate și impredictibilitate în flexiunea nominală românească; O particularitate a românei: diversificarea lexico-stilistică a formelor flexionare concurente; Pe marginea flexiunii nominale românești. Similitudini și asimetrii între morfologia substantivului și a adjectivului*), care, pe baza unei prezentări de ansamblu, își propun extragerea trăsăturilor individualizante pentru limba română.

3. Detaliile de „variație” sunt examinate din perspectiva direcției de evoluție a unui fenomen lingvistic. Unele direcții conduc la accentuarea unor trăsături specific românești. De exemplu, în primul articol se surprind numeroasele forme sub care se manifestă „predictibilitatea” sau, mai ales, „impredictibilitatea” în flexiunea nominală românească. Articolul al doilea investighează particularitatea românei de a-și diversifica lexical variantele libere și, în mod special, pe cele flexionare. Sunt două articole care analizează ponderea analitismului prepozițional

în marcarea cazurilor oblice și funcționarea mărcilor de caz prepoziționale. Sunt articole care analizează, pe de o parte, caracteristici de flexiune ale unor substantive „personale”, iar, pe de alta, bogăția de inventar și marea productivitate a sufixelor moționale și etnice, generatoare de substantive „personale” derivate. Articolul *Caracteristici ale sufixelor abstracte în limba română* analizează bogăția, varietatea și productivitatea formațiilor abstracte românești. Examinarea „variațiilor” conduce spre extragerea unor trăsături individualizante ale românei, precum „sensibilitatea” românei față de marcarea personalului sau bogăția mecanismelor de nominalizare și de abstractizare de care dispune româna.

4. Exceptând primele trei texte redactate în 2020, nepublicate până acum, toate celelalte sunt incluse în volum în ordinea cronologică a publicării. Sunt câteva articole care reiau aspecte discutate anterior (vezi articolul *O particularitate a românei: diversificarea lexico-stilistică a formelor flexionare concurente* sau articolul *Note pe marginea flexiunii unor împrumuturi substantivale recente*). Primul reia o problemă pusă în discuție de regretata lingvistă Mioara Avram, cu mai bine de 60 de ani în urmă, iar al doilea reia problema integrării flexionare a neologismelor celor mai recente; ambele sunt reluări pentru fenomene în plină mișcare, a căror reexaminare asigură surprinderea stadiilor de evoluție și a direcției de evoluție.

5. Cartea păstrează principiile de organizare și de tehnoredactare din 2018, cu distingerea unor texte care apar sub titlul *Varia* și a unui text final funcționând „în loc de postfață”; primele evocă personalități și evenimente importante ale scenei lingvistice românești, iar ultimul, un interviu acordat cu ocazia primirii în 2017 a titlului de „profesor emerit al anului în domeniul științelor umaniste”. Volumul include, în final, cele două corpusuri de limbă română: corpusul de limbă veche, reprezentativ pentru secolele al XVI-lea – al XVIII-lea, și cel mai restrâns, de română modernă, reprezentativ pentru sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui de al XX-lea, dar și pentru situația din româna actuală. Fiecare articol se încheie cu o bibliografie specializată pentru aspectul investigat. Bibliografia păstrează forma și inventarul din volumul de origine, exceptând lucrările aflate, la momentul primei publicări, „sub tipar”, în cazul cărora informațiile bibliografice au fost aduse la zi. Volumul se încheie cu o listă cronologică a tuturor lucrărilor științifice ale autoarei (cărți, articole, studii, recenzii), publicate de la debut, în 1965, până la ultimele, cele date în 2020.